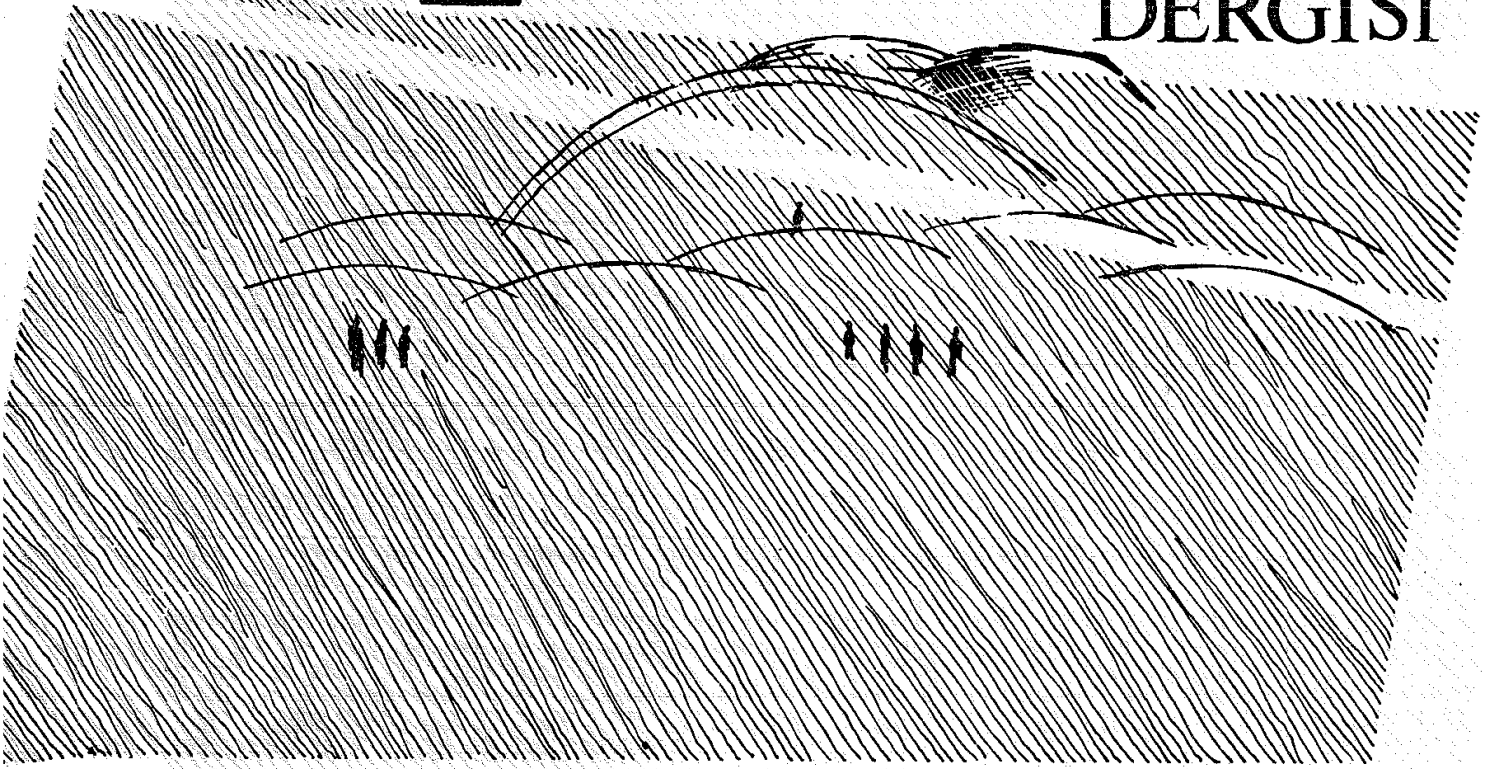

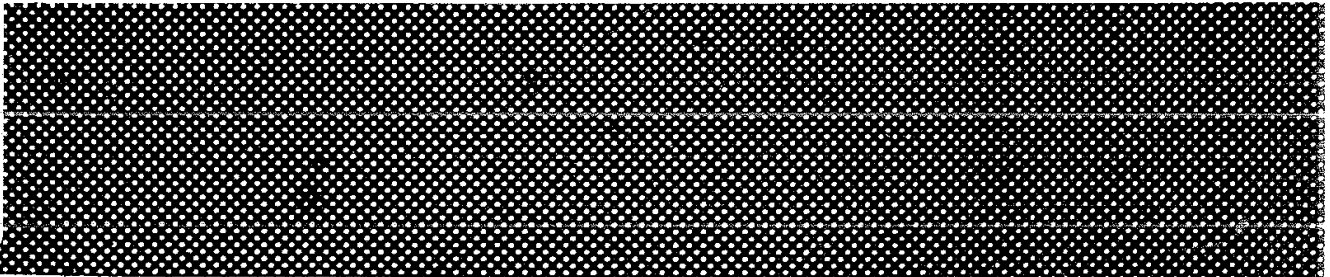
Diyanet DERGİSİ

CİLT

MART - NİSAN 1969

82 - 83. SAYI

KEĻĀM

PEYGAMBERLİK

VE

PEYGAMBERLERE İMAN

Dr. Ali Arslan AYDIN
Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

(Geçen sayıdan devam)

4 — PEYGAMBERLERİN SIFATLARI:

Bütün Peygamberler, Allâhu Teâlâ tarafından insanlara ilâhî elçiler olarak gönderildiklerine göre, kardeş gibidirler. Onlar bir âiledendir ve bir tek cemâattir. Bu hususta birçok âyetler vardır.

Bütün Peygamberler, aynı ulvî maksatla seçilerek insanlara gönderilen, doğru, sâdik, emîn, yüksek ahlâklı, sağlam karakterli, uyanık kalbli, dünyâ ve âhirette itibarlı ve Al-lâh'a en yakın olan yüce zâtlardır.

Kur'ân-ı Kerîm'de bir Peygamber hakkında yapılan medihler; onun yüksek ahlâkı, üstün karakteri, yüce öğütleri ve Allâh'a olan bağlılık, güven ve itâatı bütün Peygamberler için de doğru ve gerçektir.

Gerçi her Peygamberin kendine has belirli bir vasfı olabilir. Fakat, bütün Peygamberler arasında müşterek olan ve her Peygamberde bulunması gereken ortak vasıflar vardır. Bunlar şöylece özetlenebilir:

A) PEYGAMBERLER HAKKINDA VÂCİB OLAN SIFATLAR:

Peygamberlerin ittisâfı vâcib olan ve her Müslümanın Peygamberler hakkında inanası gereken müşterek vasıflar şunlardır:

1 — Sıddik Sıfatı:

Sıdk; Peygamberlerin, ilâhî hükümleri tebliğde ve verdikleri her türlü haberde doğru sözlü olmalarıdır.

Her Peygamber, peygamberlik iddiasında ve Allah'dandır diye bildirdiği bütün ilâhî hüküm ve haberlerde, her türlü hareket ve davranışlarında doğru sözlüdür, sâdiktir, Peygamberlerin yalan söylemeleri muhaldir (câiz değildir). Aksi halde, insanları kendilerine inandırmaları ve onları irşâd ederek, doğru yola sevketmeleri mümkün olmaz.

Esâsen kizb (yalan söylemek), büyük bir günah (ma'siyet) olduğundan, Peygamberlerin "ismet" ve "emânet" sıfatlarıyla bağdaşmaz. Halbuki Yüce Allah, onların Peygamberlik iddiâsını te'yîd için ellerinde "Mu'cize"ler izhâr ediyor. Âdetâ;

"Kulum, Peygamberlik iddiâsında ve benden bildirdiklerinde sâdiktir." buyuruyor.

O halde Peygamberlerin yalan söylemeleri muhaldir. Çünkü:

Eğer Peygamberlerin yalan söylemeleri câiz olsa, Hak Teâlâ yalancıları tasdik etmiş olur. Yalancıyı tasdik bir nevî yalancılık olduğundan, noksanlardan münezzehe olan Yüce Allah, bu noksandan da münezzehtir.

Öyle ise Peygamberler sıdk, yâni doğruluk sıfatıyla muttasıftırlar. Yalancılık, haklarında muhaldir.

2 — Emânet Sıfatı:

Emânet, Peygamberlerin, kudsî görevlerini yerine getirmek husûsunda ve diğer hususlarda emîn ve güvenilir olmalarıdır.

Bütün Peygamberler, "emânet" sıfatıyla muttasıftırlar. Her biri, dürüst, emîn ve güvenilen mümtaz bir şahsiyettir. Kendilerinden asla bir "hıyânet" vâki olmaz. **Hıyânet, Peygamberler hakkında muhaldir.** Çünkü:

Allâhu Teâlâ, ilâhî vahyini, Peygamberlik şeref ve vazîfesini hâinlere değil, ancak, her bakımdan emîn olan kullarına verir. Peygamberlerini bu gibi emîn ve dürüst şahıslar arasından seçer. Şüphe yok ki, Allah, Peygamberliğe kimin lâyık olduğunu en iyi bilendir.

3 — Tebliğ Sıfatı:

Tebliğ, Peygamberlerin Allâhu Teâlâ tarafından kendilerine vahyolunan ve bildirilmesi emredilen şeyleri ümmetlerine noksansız ve ilâvesiz olarak aynen tebliğ etmeleridir.

Bütün Peygamberler, kendilerine vahyolunan şerâtı tebliğ vazîfesini aynen yerine getirmişlerdir. İlâhî emirleri, yasakları ve tebliği emredilen haberleri aynen bildirmişler, herhangi birini ketmedip saklamamış veya ona kendinden bir şey ilâve etmemişlerdir.

Aksi halde, Peygamber olarak seçilmelerinin ve kendilerine tevcih edilen risâlet vazîfesinin mânâ ve hikmeti kalmazdı. Çünkü Hak Teâlâ, hakkı ketmedip gizleyenlere veya tahrîf edip değiştirenlere elbette Peygamberlik pâyesi vermez. O halde, tebliğ sıfatının zıddı olan "kitmân-ı şerât" Peygamberler hakkında muhaldir.

4 — Fetânet Sıfatı:

Fetânet, Peygamberlerin, üstün bir akıl ve zekâya, kuvvetli bir hâfıza ve yüksek bir mantık ve iknâ kabiliyetine sâhip olmalarıdır.

Her Peygamberin, şerefli ve yüce olduğu kadar da, ağır ve çok mes'ûliyeti olan Peygamberlik hizmetini noksansız ve mükemmel bir şekilde yerine getirebilmesi için, böyle yüksek vasıf ve üstün kabiliyetlere sâhip olması gerekir. Aksi halde, gönderildikleri milletlere karşı kuvvetli ikâme edemez, onları iknâ veya ilzâm için gereken münakaşa ve güzel mücâdeleyi yapamazlar. Binnetîce onlara kuvvetli bir îmân aşıl原因amaz, irşâd ederek onları hak ve hidâyete erdirdiremezler. Bu ise, kendilerine verilen Peygamberlikten beklenen gâye ve hikmete aykırıdır. O halde Peygamberler, en akıllı, en zekî ve en kabiliyetli insanlardır. Haklarında; zayıf akıl ve hâfıza, aptalık, delilik ve gaflet gibi noksan vasıflar muhaldir, câiz değildir.

5 — İsmet Sıfatı:

İsmet, Peygamberlerin gizli ve âşikâr her türlü ma'siyetten, günahattan ve Peygamberlik şerefiyle bağdaşmıyacak hareketlerden uzak bulunmalarıdır.

Bunun zıddı olan ma'siyet ve âdî hareketler Peygamberler hakkında muhaldir. Çünkü:

Eğer Peygamberlerin günah işlemeleri (ma'siyet irtikâbı) ve ismete (nezâhete) uymayan hareketlerde bulunmaları haklarında câiz olsaydı, bizim de onlara uyararak aynı şeyleri yapmamız gerekirdi. Çünkü onlar bizim uymamız gereken güzel örneklerimizdir. Bu bakımdan Peygamberlere uymakla emredildik. Halbuki Yüce Allah, kullarını, günah işlemekle, günahkârlara uymakla emretmez ve bu gibileri Peygamber seçip göndermez.

Bu sebeple, Ehl-i Sünnet'e göre:

Peygamberler, asla büyük günah işlemezler. Kasden küçük günah da işlemezler. Sehven küçük günah işlemeleri câizdir. Fakat bunda ısrâr etmezler; derhal îkaz edilirler ve bir daha aynı hatâyâ düşmezler.

Hız. Âdem'in, men'edildiği ağaçtan Cennette yemesi, kasten işlenen bir ma'siyet olmayıp, bir zühûl ve unutma eseridir. Esâsen bu, Peygamber olmadan vâki olmuştur¹¹.

Hulâsa, bütün Peygamberler, günahlardan pâk ve münezzehtir, her nevî kötülükten mâsûn ve mahfûzdur. Bu İslâm'ın bildirdiği mühim bir esastır.

Ayrıca, Peygamberlerin, ilâhî vazîfelerini edâ ederken hatâ etmeleri veya unutmaları câiz olmadığı gibi, insanları kendilerinden nefret ettirecek bedenî bir özür veya kusurdan salim olmaları da haklarında vâcip olan hususlardandır.

O halde, sözün özü şudur:

Her Müslümanın, bütün Peygamberler hakkında, yukarıda sayılan sıfatlarla muttasıf olduklarına inanması dînen vâciptir.

B — PEYGAMBERLER HAKKINDA MUHÂL OLAN HALLER:

Peygamberler hakkında itikat edilmesi vâcip olan sıfatların zıtları bulunan:

Yalancılık, hiyânet, kitman (şerâtı gizlemek), zayıf akıl ve hâfıza (delilik veya aptallık), günahkâr ve âsî olmak, peygamberlik vazîfesi sırasında hatâ ve unutkanlık ve bedenî bir özürle muallâk bulunmak, daha önce beyân edilen sebeplere binâen muhaldir, imkânsızdır.

C — PEYGAMBERLER HAKKINDA CÂİZ OLAN ŞEYLER:

Haklarında vâcip olan sıfatlar ve muhâl bulunan haller dışında kalan hareket ve davranışlar, peygamberler hakkında câiz olan şeylerdendir. Çünkü peygamberler, birer insan olarak, her insan gibi; yerler, içerler, oturlar, uyurlar, evlenirler, ticaret ve sanatla iştigal edebilirler. Hasta olabilirler veya düşmanları tarafından eziyete mâruz kalabilirler. Hattâ işkence edilip, öldürülebilirler ve dünyevî işlerde hatâ edebilirler. Bütün bunlar peygamberler hakkında câiz olan şeylerdendir¹².

Bu münâsebetle şu hususu da zikredelim ki; peygamberlik, ilâhî bir mevhihtir. Allâhu Teâlâ kimi dilerse, onu Peygamber seçer. Bu seçim, ilâhî ilmine, irâde ve hikmetine uygundur. Yüce Allah Peygamber olarak seçeceği zâtı, üstün kabiliyette yaratır ve yetiştirir¹³.

Peygamberlik, çalışmakla, Allâh'a ibâdet ve tâatla, takvâ ile elde edilen bir derece değildir. Yâni peygamberlik kesbî değil, vebhîdir, ilâhî bir lûtuftur ve ihsandır¹⁴.

Peygamberler en şerefli ve asîl âilelerden seçilen ve Hak Teâlâ tarafından bu ulvî hizmete lâayık olarak yaratılıp terbiye edilen, her bakımdan üstün ve seçkin şahsiyetlerdir.

(11) Şerh-i Makâsıt, c. 3.

(12) Tafsîlât için Bkz.: Mevlânâ M. Ali: İslâm Dini, c. 2, s. 172-176. Şerh-i Makâsıt, c. 2, s. ?. Şerh-i Mevâkıf, c. 2, s. ?. Osman Abdul-Mü'min Iyş: Tavdihu Risâleti't-Tevhîd, c. 2, s. 7-10 (Kahire 1966).

(13) Meryem: 4, 12-14 ve 51; Tahâ: 39.

(14) Cum'a: 4; Âl-i İmrân: 73; Bakara: 105.

5 — İNSANLIK ÂLEMİNİN PEYGAMBERLERE İHTİYÂCI VE PEYGAMBERLERİN VAZİ- FELERİ:

Kendisine verilen akıl cevheri sayesinde, bu dünyâ hayâtındaki, refah ve saâdetini temin etmek için; uçak, vapur ve tren gibi motorlu vasıtalar yapan, çeşitli fabrikalar kuran, elektrik, telgraf, telsiz, radyo ve televizyon gibi cihazlar, âlet ve makineler îcad eden, açtığı yollar ve caddeler, yaptığı köprüler ve barajlar, kurduğu şehirler ve kasabalar ile bu dünyayı îmar ve ıslâh eden insanoğlu, acaba, maddî hayâtında olduğu gibi, medenî, içtimâî ve rûhî hayâtında da, yaptığı kanunlar, koyduğu düstur ve nizamlar, bulduğu felsefî ve ahlâkî doktrinlerle, insanları, sevgi, saygı, adâlet ve fazîlete dayanan mes'ut bir hayâta kavuşturamaz mı?

En şerefli ve en üstün varlık olarak yaratılan insan-oğlu, kendisini doğru yola ve hidâyete götüren gerçek inançların, Rabbinin rızasını kazandıracak makbûl ibâdetlerin ve ahlâk esaslarının ne olduğunu, nereden geldiğini ve nereye gideceğini, öldükten sonra ne olacağını bilemez ve akli ile bu gerçekleri bulamaz mı?

Bu ve daha birçok sorular ve insan aklını meşgûl eden metafizik mes'eleler, insanları asırlardır düşündürmüş, bu sebeple, metafizik konuların başında gelen Allah (C.C.) in varlığı, Zât ve Sıfatları, kâinatın yaratılması, insanın aslı ve sonu, akıl, rûh, mânevî varlıklar ve ahlâkî kıymetler, mebd' ve meâd, ölümden sonraki ahvâl, rûhun bakâsı ve ikinci hayat, Cennet ve Cehennem, cezâ ve mes'ûliyet, sevap ve ikap gibi fizik ötesi gaybî ve felsefî konularda birçok fikirler, görüşler, felsefî doktrin ve mezhepler ortaya çıkmıştır. Fakat hiçbir felsefî görüş ve mezhep, insan aklını tatmîn etmemiş ve büyük insan topluluklarını iknâ ederek aralarında kardeşliği, sevgi ve saygıyı, birlik ve berâberliği temin edememiştir. Bâzi devirlerde görünen zâhirî birlik ve berâberlikler ise, hür bir irâde ve ihtiyarla değil, baskı ve kuvvetle elde edilen geçici başarılardır.

İnsanlara; hâlık ve mahlûk, insan ve kâinat, dünya ve âhiret, madde ve ruh, gerçek itikad ve makbûl ibâdetler hakkında doğru bilgiler veren, ahlâk ve fazîlete dayanan gerçek nizam ve düsturları öğreten, birbirini nakzeden felsefî doktrinler değil, insanların ve âlemlerin Rabbi olan Yüce Allah tarafından gönderilen ve peygamberleri vâsıtasıyla insanlara bildirilen hak dinlerdir. Şüphe yok ki Hak Teâlâ, yarattığı insanların kudret ve kabiliyetlerini, imkân ve ihtiyaçlarını en iyi bilen Yüce Zâttır.

İşte Allah (C.C.), insanların, üstün vasıf ve kabiliyette yaratılmalarına rağmen, kendilerine verilen mahdut akıl ve kabiliyet ile doğru yolu bulamayacağını, bu dünyâ ve âhiret hayâtında huzur ve saâdetini temin edecek ahlâkî ve içtimâî esasları bilemeyeceğini, Allâh'ın rızasını kazandıracak itikad ve ibâdet esas ve şekillerini tesbit ve tâyin edemeyeceğini bildiği için, ilk insan olarak yarattığı Hz. Âdem'e Peygamberlik pâyesi ve görevi vermiştir. Koyduğu ilâhî esasları, emirleri ve yasakları insanlara bildirmek, tâlim ve telkîn etmek ve bu esasları kendileri de bilfiil yaparak, onlara güzel örnek ve rehber olmak üzere, her millete peygamberler göndermiştir.

İşte, yukarıda kısaca ve toplu olarak özetlediğimiz sebeplerden dolayı, Hak Teâlâ, insanlara doğru yolu göstermek, onları küfür ve isyânın sebep olduğu günahlardan kurtararak yükseltmek, kendilerine uyan ve hak yolda yürüyenleri Cennetle, ebedî saâdetle müjdelemek, isyân ederek kötü yola sapanları da Cehennem azâbıyla korkutmak üzere Peygamberler ve Mukaddes Kitaplar göndermiştir.

Yukarıda özetlediğimiz hususlardan, insanların Peygamberlere ve ilâhî vahye şiddetle muhtaç oldukları açıkça anlaşılmaktadır.

Peygamberlerin vazîfeleri ise:

Yukarıdaki sözlerden ve muttasıf buldukları ulvî sıfatlardan da anlaşılacağı veçhile, kendilerine indirilen ilâhî emirleri, yasakları ve hükümleri, insanlara aynen bildirmek, bu hükümleri bizzat tatbîk ederek onlara her hususta örnek olmak ve rehberlik etmektir. Böylece insanları, bâtıl itikad ve fâsit düşünceden, kötülük ve cehâlet karanlığından

kurtararak, rûhânî nûrun aydınlığına, yâni, dalâletten hidâyete, zulmetten nûra, bâtıdan hakka kavuşturmak sûretiyle, beşeriyeti dünya ve âhiret saâdetine erdirmektir.

İnsanların peygamberlere ihtiyacı, her millete niçin bir Peygamber gönderildiği, peygamberlerin vazîfeleri ve peygamberliğin maksat ve gâyesi hakkında lüzumlu geniş bilgiyi, hazırlamakta olduğumuz "İslâm İnançları ve Felsefesi" adlı eserimizin ikinci cildinde vereceğimizden, burada bu kadarla yetinmeyi uygun görüyoruz¹⁵.

6 — PEYGAMBERLİK AKLEN CÂİZDİR, MUHÂL DEĞİLDİR:

Bu kâinâtı ve bu âlemde yaşayan her türlü canlı ve cansız varlıkları yarattığına ve kudreti her şeye kâfî ve vâfî olduğuna inandığımız Kaadir-i Mutlak olan Hak Teâlâ'nın, insanlara hidâyet rehberi olmak üzere onlar arasından seçtiği, aklî ve rûhî melekesi yüksek zevâta "Peygamberlik" pâyesi vermesi ve onları bir melek vâsıtasıyla veya vâsıtasız olarak "İlâhî vahyi"ni telâkkî etme şerefine mazhar kılması, aklen câizdir. Çünkü:

Peygamberlik; Rahîm, Kerîm ve Hakîm olan Yüce Rabbimizin insanlık âlemine, onların hayrı, hidâyeti ve selâmeti için ilâhî bir lûtfu, keremi ve ihsânıdır.

Peygamberlik, insanlık âleminin yukarıda belirttiğimiz sebeplerle muhtaç olduğu "İlâhî bir irşâd ve îkaz müessesesi"dir.

Bu ilâhî hikmet îcâbı olarak, sonsuz kerem, rahmet ve ihsan sâhibi olan Rabbimizin, kullarını hidâyet ve istikamet yoluna ulaştırmak maksadıyla içlerinden bu yüce ve şerefli hizmeti yapacak aklî ve rûhî istidattaki seçkin zevâtı, peygamberlik vazîfesiyle şereflendirmesi tabîdir.

Evet, peygamberlik, ne aklî istidlâl yollarıyla, ne fikrî çalışma ve nazarla ve ne de ibâdet ve tâat, zühd ve takvâ tarîkiyle elde edilen bir mârifettir. Belki o, ilâhî bir mevhibe, lûtuf ve ihsandır. Zîrâ:

a) Mâdemki insanlardaki akıl cevheri, aynı derecede olmayıp, akıl ve nazar kudreti, fitrî olarak zayıf, kuvvetli ve çok kuvvetli olabilmekte ve bu bedîhî olarak bilinmektedir.

b) Ve mâdemki ilâhî mârifet, peygamberlere, her şeyin sâhibi olan Allâhu Teâlâ tarafından rûhî bir keşif, ilâhî bir ilham (vahiy) yoluyla verilmektedir.

O halde; bâzı insanların fitraten tam bir ruh saffetine, nefis kutsiyetine (yüceliğine) ve her türlü insânî üstün melekelerle sâhip olarak yaratılması, bu kudsîyet sebebiyle "feyz-i ilâhî"ye mazhar kılması ve melekût âlemiyle temasa geçirilmesi, böylece, bu gibi mümtaz zatların birer peygamber olarak, fikir ve nazar yolu ile elde edilemeyen, açık ve kesin bir mârifete ermeleri ve Allah'tan, vâsıtasız olarak veya bir melek vâsıtasıyla en doğru bilgileri, emir ve yasakları telâkkî etmeleri aklen muhâl değildir.

Allâh'ın yüce kudretine ve ilâhî hikmetine inanan her aklı selîm sâhibi, bu gerçeği kabûl eder. Bu bakımdan, semâvî dinlerde mühim bir rûkûn olan nübüvvet (Peygamberlik) müessesesine inanmak, dînen farzdır. Nitekim bâzı eski hükemâ ve ilâhiyatçı filozoflar, peygamberliğin aklen vâcib olduğuna kâil olmuşlardır.

İnsanlık târihi, bu yüce mertebeye eren ve peygamberlik vazîfesiyle şereflenen birçok mümtaz şahsiyetler görmüş, beşeriyet, onların irşâd ve îkâzı ile dalâletten hidâyete ulaşmış, onların birçok mucizelerine ve büyük muvaffakiyetlerine şahid omuştur.

Nitekim, peygamberlerin gönderildiği devirlerde yaşayan insanlar, kendilerine gönderilen peygamberlerin her bakımdan üstün ve örnek hallerini, doğruluk ve istikametlerini, ilâhî vazîfeyi edâ yolunda gösterdikleri gayret ve katlandıkları sıkıntıları, izhâr ettikleri mucizeleri görerek onlara îman etmişlerdir. Daha sonra gelen insanlar da, tevâtürlen¹⁶ kendilerine gelen bu doğru haberi kabûl etmiş ve peygamberlere inanmışlardır.

(15) Bkz: Tavdihu Risâleti't-Tevdîd, c. 2, s. 22-28. Peygamberimizin Tebliğat ve Tâlimatı (Ali Genceli tercümesi), c. 2, s. 46-52.

(16) Yalan üzerine birleşmeleri inkânsız olan büyük bir topluluğun verdiği haberdır.